

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Tuusulan kunta pitää työllisyysvaikutusten tehostamista yhtenä muutoksen tavoitteista tärkeänä ja toteaa, että kunnan mahdollisuus onnistua vaikuttamaan paikalliseen työllisyyskehitykseen työvoimapalvelujen järjestämisellä, on pitkälti kiinni siitä, miten tehtävien resurssoinnin ja rahoituksen elementit ovat suhteessa kunnalle siirtyvästä tehtäväkokonaisuudesta aiheutuviin kustannuksiin. Lisäksi tavoitteiden saavuttamiseen vaikuttaa olennaisesti se, kuinka paljon tilaa toimintojen kehittämiseen ja työvoima- ja yrityspalvelujen muuhun kuntaekosysteemiin integroitumiseen lainsäädännössä kunnille annetaan. Yksityiskohtaisesti palveluprosesseja ja kuntien välistä yhteistyötä ylisäätelemällä kavennetaan näitä onnistumisen edellytyksiä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Lakiehdotuksessa Järjestämisvastuu voitaisiin myöntää vain kunnille joiden työvoiman määrä ylittää 20 000 henkilöä. Muussa tapauksessa kunnan tulee sopia yhteistoiminnasta muiden alueen kuntien kanssa. Ehdotuksen perusteluista ei löydy palveluista lähteviä perusteita sille, miksi järjestämisvastuussa olevan tahon tulisi olla työvoimapohjaltaan näin laaja. Ehdotus vesittää palvelurakennemuutoksen alkuperäisen ajatuksen työvoimapalveluiden tuomisesta lähelle kuntaa kunnan elinvoima- sekä koulutuspalveluja, koska järjestämisvastuu olisi suurimmassa osassa kuntia työllisyysalueella. Kokonaisuutena tarkastellen ehdotetussa ratkaisussa ei pohjimmiltaan vaikuta olevan kyse tehtävän siirtämisestä valtiolta kuntien hoidettavaksi, vaan kuntapohjaisen alueellisen työvoimahallintotason perustaminen. Ehdotuksessa esitetään, että työllisyysalueen muodostavat kunnat voisivat keskenään sopia työnjaosta palvelujen tuottamiseksi. Tämä mahdollistaa jossain määrin kuntien potentiaalın hyödyntämistä, mutta ei poista ehdotuksen keskeisimpiä ongelmia, joista keskeisimmät on lueteltu alla.

Kunnallisen itsehallinnon rajoittaminen: yhteistoimintavelvoite ja toiminnan arviointimenettely yhdistettynä valtioneuvoston päätösvaltaan muodostavat uuden ohjausmekanismin, joka rajoittaa tarpeettomasti perustuslain takaamaa kunnallista itsehallintoa. Tuusulan kunta yhtyy Kuntaliiton omassa lausunnossaan esiin nostamaan näkemykseen, jonka mukaan yhteistoimintavelvoite rajoittaa kunnallista itsehallintoa rajoittamalla kuntalaisten suoraan valitseman toimielimen päätösvaltaa. Yhteistoiminnasta on perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan lähtökohtaisesti mahdollista säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Yhteistoiminnan kohteena olevalta tehtävältä on kuitenkin edellytetty ylikunnallista luonnetta. Yhdelle kunnalle ei saa myöskään muodostua yksipuolista määräysvaltaa mahdollistavaa asemaa ja hallinnon järjestelyyn on oltava tarkoituksenmukaista.

Järjestämisvastuun ja rahoitusvastuun erottamisella toisistaan, pyrkimyksillä mahdollisimman suuriin alueisiin ja ylisääntelyllä ei päästä hyödyntämään uuteen malliin olennaisesti liitettyä kuntaekosysteemiä parhaalla mahdollisella tavalla. Jos halutaan varmistaa palveluprosessi, jossa elinvoima- ja koulutuspalveluita päästään hyödyntämään tehokkaimmalla mahdollisella tavalla, tulisi henkilöasiakkaiden palveluiden tuottamisen kunnissa olla helpommin toteutettavissa kuin nyt esitetystä mallista, joka johtaa rahoituksen siirtelyyn peruskunnan ja järjestämisvastuullisen työllisyysalueen välillä edestakaisin.

Järjestämisvastuun ja rahojen tulisi olla samoissa käsissä. Luottamalla kuntien kykyyn, osaamiseen ja haluun järjestää palvelut parhaalla mahdollisella tavalla lainsäädännön vaatimukset palveluille täyttäen, löydetään kullekin alueelle parhaat tavat palveluiden organisointiin ja yhdyspintahaasteiden minimointiin. Vaatimus yhdenvertaisista palveluista ohjaa jo itsessään kunnat vapaaehtoisesti hakeutumaan yhteistyöhön niiden palveluiden kohdalla (hankinnat, maahanmuuttajien palvelut yms.), joissa tarvitaan kuntien välistä yhteistyötä.

PKS- alueella työssäkäyntialueen yhtenäisyyden periaatteen pohjalta voi halutessaan katsoa koko Uudenmaan maakunnan muodostavan yhden työllisyysalueen, jolloin mukana olisivat lähes kaikki Uudenmaan kunnat. Voidaan kysyä, mikä olisi tuolloin se ratkaisevan suuri ero nykyiseen tilanteeseen verrattuna, jossa Uudenmaan TE-toimisto vastaa alueen työvoimapalveluista (pois lukien kuntakokeilun tuomat poikkeukset), jos tähän lakiluonnoksen kirjaukseen perustuen työllisyysalueet muodostuisivat? Kun järjestämisvastuun edellytyksenä on lakiluonnokseen kirjattu 20 000 henkilön työvoimapohja, asettaa se erityisesti PKS-alueen tämän rajan alle jäävät kunnan hankalaan neuvotteluasemaan suhteessa suurempiin kaupunkeihin.

Tuusulan kunnan näkemys on, että järjestämisvastuu tulisi olla jokaisella kunnalla ja kunnat voisivat keskenään sopia kuntalain mukaisesti siitä, kuinka ne tehtävän järjestävät. Lain kautta tehtävää ylisääntelyä tulee välttää.

4.1.3 Kunnille siirtyvien tehtävien rahoituksesta:

Lakiehdotuksessa esitetty ajatus valtion sitoutumisesta korvata tehtävävastuiden siirrosta aiheutuneet kustannukset täysimääräisesti on kannatettava. Lakiluonnoksen laskelmat on tehty vuoden 2019 kustannustoteutumien perusteella ja sen mukaan kunnille siirtyvien tehtävien kokonaiskustannus on arvioitu olevan noin 700 miljoonaa. Kuitenkin lakiluonnoksessa kaavailtu kunnille siirtyvä tehtäväkokonaisuus poikkeaa vuoden 2019 palvelurakenteesta. Esimerkiksi vuoden 2022 keväällä käyttöön otetun uuden asiakaspalvelumallin kustannukset, joiden suuruudeksi on arvioitu 70 miljoonaa euroa, puuttuu tästä arviosta. Tämän vuoksi Tuusulan kunta pitää perusteltuna, että kuntien valtionosuuspohjaan siirtyvien tehtävien kustannukset määriteltäisiin siirtovuoden (2024) talousarvion perusteella.

Hallituksen antamaan lakiehdotukseen tulee lisätä tarkemmalla tasolla ja luotettavammilla perusteilla arvioitu kuvaus siitä, minkä suuruista rahoitusta valtiolle jäävät TE-palvelut edellyttävät. TE2024-valmisteluprosessin aikana on toistuvasti esitetty arvio, jonka mukaan TE-palveluiden kustannukset ovat 700 M€ 2024 tasossa. HE:n kuvaamissa vaikutuksissa kuntatalouteen (HE:n luku 4.2.2.2, sivut 140-142) kunnille siirtyvä rahoitus vuoden 2022 tasossa on kuitenkin arvioitu olevan vain 520 M€. Valtiolle jäisi näin 180 M€ eli yli neljäsosa koko palveluiden rahoituksesta. Pitää myös ottaa huomioon, että kunnille siirtyy uudistuksessa paljon jo etukäteen sidottuja henkilöstökustannuksia, joiden kattamiseksi ja vaikuttavan palvelun järjestämiseksi 520 M€ on riittämätön summa.

4.1.4 Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta:

Esitysluonnoksessa kuvatus kannustavan rahoitusmallin myötä kunnan vastuu työttömyyden sosiaaliturvakustannuksista kasvaa, mikä lisää kuntatalouden suhdanneriskiä. Jotta kuntien suhdanneriskiä pienennettäisiin, järjestämisvastuullisten alueiden työttömyysturvakustannusten kasvulle pitäisi asettaa matalasuhdanteen varalle katto, jonka ylittävistä kustannuksista valtio ottaa vastuun. Suhdanekatto voitaisiin määritellä kullekin järjestämisvastuualueelle erikseen siten, että määrätty suhteellinen työttömyysasteen nousu järjestämisvastuualueella poikkileikkaushetken nähden laukaisisi mekanismin. Tällöin todettaisiin, ettei olla enää tilanteessa, jossa työvoimaviranomainen voi merkittävästi vaikuttaa omalla toiminnallaan työllisyyden paranemiseen ja siten kannustava rahoitusmalli ei toimi. Kuntien ei pitäisi joutua luottamaan valtion hyväntahtoisuuteen, mikäli työttömyysturvakustannukset kasvavat suhdannevaihtelusta johtuen äkillisesti.

Esitysluonnoksessa ei tunnusteta osa-aikatyön olevan normaali ilmiö työmarkkinoilla, vaan kunta on rahoitusvastuussa myös näissä tapauksissa. Tuusulan kunta katsoo, että osa-aikatyötä tekevien tapauksessa soviteltujen etuuspäivien ei tulisi kerryttää etuuspäivälaskurin päiviä, mikäli etuuden saajan työaika on vähintään 60% kokoaikatyön ajasta.

Lakiesityksen mukaan kunnan rahoitusvastuun laajentaminen työttömyysetuuksissa kompensoitaisiin kunnille täysimääräisesti peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta

maksettavalla korvauksella. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisättäisiin euromäärä, jonka yhteismäärä vastaisi työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnille koko maan tasolla aiheutuvaa kustannusten lisäystä. Korvaus maksettaisiin kunnille niiden työikäisen väestön eli 18–64-vuotiaiden asukkaiden määrän mukaisessa suhteessa. Lakiehdotuksen mukaiset korvaukset ja tasaukset määritettäisiin vuoden 2022 poikkileikkaustilanteen mukaisilla laskentatiedoilla Tilastokeskuksen väestörakennetilaston tietoihin perustuen. Korvausten ja tasausten määrää ei tarkistettaisi jälkikäteen. Tasaus olisi toistaiseksi pysyvä elementti osana kuntien peruspalvelujen valtionosuutta. Kunta, joka pystyisi edistämään työttömien työllistymistä ja siten vähentämään työttömyysetuusmenojaan, hyötyisi tästä taloudellisesti.

Tuusulan kunta katsoo, että rahoituskompensaation tasoa tulisi tarkistaa säännöllisesti työvoiman määrän muuttuessa järjestämisvastuullisilla alueilla. Työikäinen väestö kasvaa suurimmissa kaupungeissa, mutta pienenee suurimmassa osassa Suomea. Jos kompensaation taso on staattinen, muuttovoittokuntien kasvava työvoima jää alikompensoiduksi ja ajan myötä vähentää kuntien kannustimia kasvattaa työikäistä asukas pohjaa.

Hyvinvointialueet ja työttömyysetuuksien rahoitus:

Monialaisia palveluita tuotetaan tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa jatkossa asiakasryhmille joiden arvioidaan monialaisista palveluista hyötyvän. Palvelurakenteen muutosta suunniteltaessa on kysyttävä, miksi työllisyyden edistämistä ei katsota yhdeksi hyvinvointialueen lakisääteliseksi tehtäväksi. Usein työllistymiseen vaikuttavat terveydelliset ja sosiaaliset näkökulmat - näiden edistäminen taloudellisten kannusteiden avulla olisi ehdottomasti tutkittava palvelurakennemuutosta tehtäessä.

Tuusulan kunta katsoo, että osa pitkäaikaistyöttömien sosiaaliturvakustannuksia tulisi kattaa hyvinvointialueiden rahoituksella siten että kannustimet hyvinvointialueille saadaan kohdalleen sosiaali- ja terveystalouden järjestämiseen kohti työelämän edellytyksiä. Tätä tarkastelua ei lakiehdotuksessa ole tehty. Sitkeästi pitkäaikaistyöttömien ennuste työllistyä on heikko, mutta kunta maksaa uudessa rahoitusmallissa henkilön eläköitymiseen asti 50 % työttömyysetuuden perusosasta. Koska työmarkkinatuki on ensisijainen tukimuoto suomalaisessa sosiaaliturvajärjestelmässä, työttömäksi ilmoittautuu paljon sellaisia henkilöitä, joiden työkyky on olematon esimerkiksi päihderiippuvuuden vuoksi ja jotka eivät tosiasiansa edes hae töitä. Näiden henkilöiden kohdalla työvoimaviranomaisen ja peruskunnan tosiasialliset mahdollisuudet vaikuttaa työllistymiseen ovat heikot. Työnhakijuus on kuitenkin edellytys toimeentulotuen saamiselle. Tämän asiakasryhmän osalta uudessa rahoitusmallissa on kyse enemmänkin sosiaaliturvakustannusten siirtämisestä kunnille kuin mistään aidosta kannusteesta.

Sitkeästi pitkäaikaistyöttömien asiakkaiden palvelutarve on käytännössä enemmän hyvinvointialueilla. Jos henkilön työllistymissuunnitelmaan voidaan kirjata ainoaksi toimenpiteeksi se, että henkilö hakeutuu sosiaali- ja terveystalouden piiriin, tämän kohderyhmän

työttömyysetuuden rahoitusvastuu tulisi siirtää hyvinvointialueille, jotka ko. palvelun tuottavat. Hyvinvointialueille ei ole uudistuksessa asetettu taloudellisia eikä lainsäädännöllisiä kannustimia hoitaa työttömien sosiaali- ja terveystalvveluja siten, että tämä kohderyhmä pääsisi kohti työmarkkinoita tai siirtyisi oikealle etuudelle, esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeelle.

4.1.8 Työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoiminta

Uudistukseen sisältyy lakiluonnos työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteistoiminnasta. Tässä ehdotuksessa on yhdistetty nykyisin TYP-toimintana (Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu) sekä Ohjaamo-toimintana tunnettujen palvelujen kaltaisten toimintamallien monialaisen yhteistyön säätelyä tulevaisuudessa. Ehdotuksen mukaan monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijoita olisivat työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos, mutta kuntaa ei ole mainittu. Tämä estäisi monialaisen tuen piirissä olevien yhteistoiminta-alueelle kuuluvien asiakkaiden palveluprosessien yhteen sovittamisen kuntien muiden toimintojen, kuten esimerkiksi elinvoima- ja osaamispalvelujen kanssa tietosuojasyistä. Tuusulan kunta pitää tärkeänä kunnan lisäämistä laissa säädetyn toiminnan osapuoliin jotta esityksen tavoitteet asiakkaan palveluiden yhteensovittamisesta kuntaekosysteemin kanssa onnistuisivat.

Lakiesityksessä säädettäisiin erikseen nuorten työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteispalvelusta, jolle työvoimaviranomainen järjestäisi toimintaedellytykset. Esitys jättää avoimeksi, miten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoiminta ja nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelu järjestetään siten, että toiminta ei olisi päällekkäistä ja ohjaus oikeaan palveluun olisi yhdenmukaista. Esityksen mukaan KEHA-keskuksen tehtäväksi tulisi hoitaa nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennuksen toteuttamista. Esitys vaikuttaa irralliselta suhteessa muuhun kokonaisuuteen. Tuusulan kunta katsoo, että valmennuskokonaisuudet tulisi siirtää kuntien/työvoimaviranomaisen hoidettaviksi.

Ohjaamotoiminnan toteuttamisesta:

Lakiesityksen mukaan työvoimaviranomainen (=järjestämisvastuussa oleva kunta) järjestää toimintaedellytykset nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelulle. Se olisi viranomaisten ja muiden toimijoiden alle 30-vuotiaille nuorille tarjoamaa matalan kynnyksen monialaista neuvontaa, ohjausta ja palveluita, joiden tarkoituksena on edistää nuorten opiskelumahdollisuuksia, työllistymistä, toimintavalmiuksia ja hyvinvointia. Esityksen mukaan työvoimaviranomainen neuvottelee alueen muiden nuorten hyvinvoinnin edistämisen toimijoiden kanssa ja osapuolet sopivat yhteispalvelun organisoinnista ja kustannusten jaosta. Ehdotus integroi Ohjaamo-toiminnan kiinteäksi osaksi työllisyyspalveluja ja käytännössä työvoimaviranomainen, vastaa palvelun järjestämisestä ja toteuttamisesta.

Ohjaamojen rahoituksesta ei ole säädetty kovin tarkasti ja se tulisi huomioida riittävästi tehtäessä laskelmia kuntien työvoimapalvelujen kustannuksista, jotta Ohjaamotoiminnan rahoitus toiminnan muuttuessa lakisääteiseksi (Laki työllistämistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta, 16§), turvattaisiin tässä muutosvaiheessa valtion taholta. Ohjaamotoiminta on monialaista toimintaa, jossa jo nykyisellään rahoitusta tulee eri lähteistä ja henkilöstö on usean toimijan henkilöstöä. Ohjaamotoiminnan perusajatuksena on myös tuoda muita kuin työllistymiseen liittyviä palveluita yhdeltä luukulta asiakkaille, joten lain ajatus Ohjaamotoiminnasta työllisyyspalveluna on Ohjaamotoiminnan kehittämisen suuntaa muuttava. Esityksessä ei myöskään olla huomioitu eri rahoitusten, kuten opetus- ja kulttuuriministeriön etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan rahoitusten, periaatteita tai niiden poisjäämisen mahdollisesti kunnalle aiheuttamia kuluja. Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ovat useissa Ohjaamoissa palvelun tärkeitä osia juuri monialaisuuden näkökulmasta. Tästä syystä Tuusulan kunta katsoo, että lain jatkovalmistelussa on tärkeää huomioida myös nuorisolain mukaiset toimet sekä niihin liittyvät rahoitukset. Esityksen perusteella tätä ei ole riittävällä tasolla huomioitu.

4.1.12 Yritys- ja elinkeinopalveluista: Kunnille/kaupungeille tulee mahdollistaa kehittämis- ja neuvontapalveluiden järjestäminen itsenäisesti ilman velvoitteita suhteessa valtion hankintasopimukseen, järjestelmiin tai palveluihin. Kunnille tulee antaa kaikki mahdolliset edellytykset rakentaa omia ratkaisuja paremman asiakaspalvelun, palvelukohtaannon ja vaikuttavuuden osoittamisen toteuttamiseksi.

Kunnille siirtyvät elinkeinopalvelut pitää eritellä tarkasti palvelusisällön ja henkilöresurssin osalta.

Valtiolle jäävien palveluiden yhteys kuntien toimintaan tulee eritellä tarkasti palveluohjauksen ja tiedonvaihdon näkökulmista. Valtion toimijoiden tulee sitoutua palveluntuotantovastuun siirtymisen pohjustamiseen jo hyvissä ajoin ennen liikkeenluovutuksen toteutumista. Tämä tarkoittaa esimerkiksi koulutusta, tiedonjakoa sekä henkilöstösuunnittelun tukea.

Kuntien olemassa olevat palvelurakenteet pitää huomioida erikseen suunniteltaessa valtion roolia elinkeinopalveluiden tuotannossa. Valtion palveluiden, eritoten kansainvälisten palveluiden, ja kuntien omien palveluiden väliin tulee luoda palveluohjauksen prosessi, joka palvelee sekä asiakasta että vastaanottavaa kuntaa.

Palveluiden segmentti tulee määritellä mahdollisimman teknisesti, jotta ei jää epäselvyyttä siitä, miten asiakasyrityksen ja tuottavan kunnan profiilit vaikuttavat palveluntuotannon mahdollisuuksiin ja rajoituksiin.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 Pääasialliset vaikutukset:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely*:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta*:

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys*:

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

Esityksen mukaan järjestämisvastuu ja rahoitusvastuu eriytyisivät uudessa rakenteessa. Rahoitusvastuu olisi jokaisella kunnalla. Vastuu palvelujen tuottamisesta jakautuisi järjestämisvastuullisille ja työllisyyspalveluja tuottaville erillisille toimijoille. Esityksessä jää epäselväksi, miten valtion ohjaus ja valvonta kohdennettaisiin rahoitusvastuussa oleviin kuntiin,

jotka eivät olisi itse järjestämisvastuullisia tai työllisyyspalveluita tuottavia kuntia. Kuuluisiko vastuu valvonnan yhteydessä havaituista puutteista tai epäkohdista järjestäjälle, tuottajalle vai molemmille, ja miten vastuu tällöin määriteltäisiin eri toimijoiden välillä. Esitys jättää avoimeksi vaikeasti ratkaistavia vastuukysymyksiä, mikä pitää ottaa huomioon jatkovalmistelussa.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Lain yksityiskohtaisuus asiakkaan palveluiden tarjonnan osalta menee tarpeettoman pitkälle. Ylisäättelyä tulisi poistaa ja täydentäviä tapaamisia koskevat tiukat määräykset ja määräajat tulisi ottaa uudelleen tarkasteluun. Kuuleman mukaan velvoittavien tapaamisten suuri määrä tuo mukanaan runsaasti velvoitteiden toteutumisen seurantaan ja seuraamukseen liittyvää taustatyötä, jota ei mitoituksissa ole riittävästi otettu huomioon. Tiukasti säädelty palveluprosessi ei myöskään mahdollista harkintaa ja sitä, että työllisyyspalveluissa kohdennetaan työpanosta optimaalisesti suhteessa asiakkaan palvelutarpeeseen.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

13 luvun 7§:n säännöskohtaisissa perusteluissa mainitaan: ”Työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ylläpitäjänä kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvien tietovarannon, asiakastietojärjestelmän ja palvelualustan teknisistä määrittelyistä. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, tiedonhallintalaki) 22 §:n 3 momentin nojalla kehittämis- ja hallintokeskus määrittäisi valtakunnallisesta tietovarannosta teknisen rajapinnan avulla luovutettavien tietojen tietorakenteen kuvauksen ja ylläpitäisi sitä.” Tehtävien listaan tulisi lisätä myös teknisten kuvausten ja tiedon jakaminen kuntien käyttöön heti kun dokumentaatio on julkaistu. Kunnissa voidaan teknistä dokumentaatiota arvioimalla suunnitella omia järjestelmäratkaisuja. Lisäksi tehtäviin tulisi liittää yhteistyö työvoimaviranomaisten kanssa tietovarannon määrittelytyössä. Näin valtakunnallisen tietovarannon sisällöt palvelisivat monipuolisesti kuntien tarpeita, kerättävä data olisi yhteismitallista sekä laadukasta ja sitä voitaisiin hyödyntää työvoimaviranomaisen toiminnan kehittämisessä.

13 luvun 7§ säännöskohtaisiin perusteluihin tulisi kirjata, että työvoimaviranomaisen käyttämän muun kuin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvan asiakastietojärjestelmän tulisi teknisiltä ominaisuuksiltaan olla yhteensopiva työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon kanssa siten, että tietojärjestelmällä voidaan sekä vastaanottaa että luovuttaa tietoja valtakunnalliseen tietovarantoon. Työvoimaviranomaiselle tulee luovuttaa tekninen dokumentaatio (tietomalli ja rajapinnan kuvaus), jotta työvoimaviranomaisen omat järjestelmäratkaisut osataan suunnitella ja toteuttaa yhteensopiviksi valtakunnallisen ratkaisun kanssa.

Työvoimapalvelujen nykyisillä seurantamenetelmillä ei saada tarkkaa tietoa eri toimenpiteiden vaikutuksista työllistymiseen eikä arvioita työllisyystoimenpiteiden toimivuudesta ja aikaansaamista muutoksista voida tehdä reaaliaikaisesti. Palkka- ja etuustietojen puuttuessa on työvoimapalvelujen yleisen vaikuttavuuden ja hankittujen palveluiden osalta tieto on puutteellista työllistymisen kokonaisarvioinnin näkökulmasta. Tästä huolimatta laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta 13 § antaa mahdollisuuden tulotietojen käyttöön tiedolla johtamista varten vain työ- ja elinkeinoministeriölle: "27) työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädettyjen julkisten työvoimapalveluiden johtamista, ohjausta ja kehittämistä sekä kuntien työllisyydenhoidon ja työvoimapalvelujen järjestämisen seuranta ja arviointia koskevien tehtävien hoitamiseksi." Oheiseen momenttiin tulisi lisätä mukaan myös kunnat. Kunnille on välttämätöntä voida tarkastella palveluitensa vaikuttavuutta tulorekisterin kautta esimerkiksi asiakkaan työllistymisajanjaksoista, jotta kunta työllisyyspalveluiden järjestäjänä voi jatkossa tarjota tehokkainta ja vaikuttavinta mahdollista palvelua ja vaikuttaa siten työttömyysturvakustannuksiinsa.

Sosiaali- ja terveystietojen käsittelystä työllisyyspalveluissa:

Ehdotetun sääntelyn 1 luvun 9 §:n yhteistyövelvoite koskee julkisten työvoimapalvelujen toimeenpanoa, suunnittelua ja kehittämistä, eikä se siten muodosta lakiperustetta tiedonvaihdolle hyvinvointialueen tai kunnan sote-palvelujen kanssa. Siten TE-järjestämislain perusteella ei voida esimerkiksi tehdä valmisteilla olevan tulevan asiakastietolain 47 §:n tarkoittamia sote-asiakastiedon monialaisen yhteistyön kirjauksia.

Niiden tekeminen olisi asiakkaan palveluprosessin onnistumiseksi tärkeää, kuten lakiehdotukseen on kirjattu. Ehdotetun sääntelyn mukaisissa palveluissa 13 luvun 3 §:n 8 kohdan mukaan sellaiset terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevat tiedot ja arviot, joilla on vaikutusta henkilön työllistymiseen ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle kuuluvat työvoimapalvelussa käsiteltäviin tietoihin. Lisäksi 4 luvun 11 §:ssä todetaan, että kunta voi arvioida työnhakijan työ- ja toimintakykyä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien kanssa ja 4 luvun 12 §:n mukaan työllistymissuunnitelmaan voidaan sisällyttää työllistymiseen vaikuttavan työ- ja toimintakyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimia.

Sote-tietoja voidaan kunnan työvoimapalveluissa saada asiakkaalta itseltään tai asiakkaan kirjallisella suostumuksella hyvinvointialueelta. Suostumus sisältää epäsuhdan asiakkaan ja viranomaisen välillä. Siten perusta tiedonvaihdolle kunnan ja hyvinvointialueen sote-palvelujen välillä on heikko silloin, kun kyse ei ole monialaisen tuen yhteistoimintalain tarkoittamista palveluista. Tuusulan kunta pitää perusteltuna, että perusta tiedonvaihdolle tullaan kirjaamaan nyt esitettyä vahvemmin eduskunnan käsittelyyn vietävään lakiehdotukseen.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;
Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;
Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

Lain perusteluissa todetaan, että ELY-keskusten tarjoamien yritysten kehittämispalveluiden ja –tukien sisältö ja toteuttamistapa säilyy ennallaan, mutta myöntäminen olisi harkinnanvaraista. Maininta siitä, että kehittämispalveluissa pyrittäisiin yhdenmukaistamaan avustusten myöntämisen kriteereitä, on tarpeen.

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki erityyösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Lakiesityksessä ehdotetaan, että henkilöstön siirto kuntiin katsottaisiin liikkeenluovutukseksi henkilöstön siirtyessä kuntiin ns. vanhoina työntekijöinä. KEHA-keskuksen mukaan peruste liikkeen luovutukselle on valtion virkamieslain 5 e ja 5f §. Toisaalta liikkeen luovutusta koskevassa direktiivissä (2001/23/EY) ei ole tarkoitettu sitä, että hallintoviranomaisen uudelleenorganisointi tai hallintotehtävien siirto julkisyhteisöltä toiselle muodostaisi liikkeen luovutuksen. Tuusulan kunnan mielestä henkilöstön siirtoa ei tulisi toteuttaa liikkeenluovutuksena. Henkilöstön siirron toteuttaminen liikkeen luovutuksena hankaloittaisi ja osin estäisi paikallisen joustavuuden ja uusien toimintatapojen etsimistä uutta organisaatiota (työllisyysaluetta) rakennettaessa. Kunnat eivät voisi itse vaikuttaa työllisyysalueelle siirtyvän henkilöstön rekrytointiin ja osaamiseen. On tärkeää, että henkilöstön työsuhteen jatkumisesta pidetään huolta, mutta samalla on mahdollistettava työtapojen, tehtävien ja organisaation muuttuminen aiemmasta. Nämä tavoitteet eivät ole toisiaan vastaan, vaan yhteensovitettavissa. Valmistelu tulisi tehdä yhteistyössä KT Kuntatyönantajien kanssa.

Kuntien tulee olla mukana vuonna 2024 ennen järjestämisvastuun siirtoa tapahtuvissa rekrytoinneissa sen jälkeen, kun järjestämisvastuualueiden laatimat tehtäväkuvat on vahvistettu TE2024-siirtoa koskevassa yt-menettelyssä. Kunnat tarvitsevat TE-toimiston henkilöstön osaamista, jonka siirtyminen kitkatta kuntiin on tärkeää. Työllisyysalueen tulee kuitenkin itse voida vaikuttaa oman tulevan henkilöstönsä rekrytointiin, koska ennen järjestämisvastuun siirtoa tehdyt rekrytoinnit vaikuttavat tuleviin TE-palveluiden järjestämisen edellytyksiin.

Esityksessä todetaan henkilöstönsiirron kokonaisuuden edellyttävän vahvaa muutoksen johtamista ja henkilöstön tukemista valmistelun ja toimeenpanon eri vaiheissa. Tuusulan kunta tähdentää, että henkilöstösiirtoja valmistelevan väliaikaisen yhteistoimintaelimen perustaminen on ehdottomasti tarpeen. Erikseen nimetyn tahon tulee vastata henkilöstösiirtoihin liittyvästä tiedonkeruusta ja tiedonsiirrosta sekä muutosjohtamisen ja yhteistoimintamenettelyn kokonaisuudesta, jotta samanaikaisesti voidaan huomioida kaikki eri tahoilta siirtyvät henkilöstöryhmät. Tässäkin valmistelua tulee tehdä tiiviisti KT Kuntatyönantajien kanssa. Henkilöstösuunnittelun tärkeys on olennaista muutoksenjohtamisessa sisältäen palvelussuhteisiin liittyvät ehdot/edut ja näihin liittyvä mahdollinen palkkaharmonisointi, muuttuvat tehtäväkuvat ja osaamistarpeiden muutokset. Vastuunjako henkilöstön yhteistoimintamenettelyn ja tähän liittyvän aikataulutuksen osalta pitää olla kirkastettu henkilöstöä luovuttavien ja vastaanottavien tahojen välillä.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Tuusulan kunta kiittää lausuntomahdollisuudesta ja kannattaa HE:n tavoitetta saada TE-palveluille lisää vaikuttavuutta tuomalla ne osaksi kuntien palveluekosysteemiä. On sinänsä tavoiteltavaa, että valta ja vastuu työllisyyden edistämisestä olisivat nykyistä enemmän kunnilla. Lakiehdotuksessa esitettyssä mallissa järjestämisvastuu ollaan siirtämässä työllisyysalueille, jolloin ilman työvoimaviranomaisen järjestämisvastuuta olevan kunnan rahoitusvastuu ja toimeenpanovalta tehtävän toteuttamisessa erkanevat toisistaan. Tuusulan kunnan näkemys on, että järjestämisvastuu tulisi olla jokaisella kunnalla ja kunnat voisivat keskenään sopia kuntalain mukaisesti siitä, kuinka ne tehtävän järjestävät. Lain kautta tehtävää ylisääntelyä tulee välttää.

Lakiesityksessä mainitusta aikataulusta:

Lain tulisi astua aikaisintaan voimaan vasta 1.1.2025 ehdotetun 1.12.2024 sijaan. Mielellään valmistautumisaika palvelujen vastaanottamiselle voisi olla tätäkin pidempi: vuosi lisää takaisi huolellisemman suunnittelun ja organisaatioiden valmistautumisen suhteen paremman lopputuloksen palveluiden tuottamisen näkökulmasta: työvoimaviranomaiset voisivat aloittaa toimintansa uudessa palvelurakenteessa 1.1.2026.

Smolander Laura
Tuusulan kunta